

Europa pred vratima vaše tvrtke

European IPR Helpdesk

Upravljanje povjerljivim poslovnim informacijama

Rujan 2015.

Europski IPR Helpdesk

Vodič - Upravljanje povjerljivim poslovnim informacijama

Europskim IPR Helpdeskom upravlja Europska komisija kroz Izvršnu agenciju za male i srednje poduzetnike (EASME), uz političke smjernice Opće uprave za poduzeća i industriju Europske komisije. Ovdje izraženi stavovi predstavljaju stavove autora i nisu nužno odraz stajališta Europske komisije.

PREVEO I PRILAGODIO:

Vedran Didara

UREDNIK:

Vedran Didara

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije HAMAG - BICRO

Ksaver 208, 10000 Zagreb,

Hrvatska

Tel: 01 4881 003

Faks: 01 4881 009

een@hamagbicro.hr

www.hamagbicro.hr

NAKLADNIK:

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije

HAMAG – BICRO

KONCEPT I GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Carpinus d.o.o.

Rujan, 2015.

Europska poduzetnička mreža (Enterprise Europe Network)

inicijativa je Europske komisije kojoj je cilj poticati konkurentnost i inovativnost malih i srednjih poduzeća, te njihov izlazak na međunarodno tržište. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije HAMAG - BICRO kao glavni partner za transfer tehnologije i inovacije u Hrvatskoj, dio je velike obitelji od preko 600 institucija u više od 50 zemalja koje pomažu otvoriti nova tržišta za naše poduzetnike.

Europa pred vratima vaše tvrtke

Mreža može pomoći pri pronalasku idealnog izvora financiranja poslovnih projekata, kako određenu inovaciju plasirati na tržište, kako pronaći distributere za svoje proizvode, kako zaštititi svoje intelektualno vlasništvo i općenito u izlasku na međunarodno tržište. Zahvaljujući pristupu velikim bazama (komercijalnim i tehnološkim) koje povezuju stotine tisuća poslovnih ljudi iz preko zemalja, pronalazak poslovnog partnera je lakši, brži i potpuno besplatan.

Organizacijom edukativnih radionica i seminara na temu intelektualnog vlasništva, upravljanja inovacijama, transfera tehnologije te kako poslovati s rizičnim fondovima kapitala cilj je podići razinu znanja među inovativnim poduzetnicima te im omogućiti pristup važnim informacijama na jednostavan i zanimljiv način.

Intelektualna i savjetodavna pomoć stručnjaka koje nudimo, od iznimne je koristi za tvrtke, a baš kao i sve ostale usluge koje pružamo, potpuno je besplatna.

Još jedna značajna prednost umreženosti je mogućnost organizacije međunarodnih poslovnih susreta na marginama velikih europskih sajmova gdje su naši poduzetnici postigli izvrsne rezultate, odnosno uspjeli plasirati svoje proizvode te izravno pronaći partnere, a uz minimalan ili znatno manji financijski izdatak.

Na stranicama koje su pred Vama, možete saznati što su povjerljive poslovne informacije, kako njima upravljati i zaštititi ih. Nadamo se da će Vas ovaj vodič motivirati da ih zaštitite, pohranite na sigurno mjesto te educirate svoje zaposlenike o sigurnosti istih.

Za sva pitanja i sugestije obratite nam se s povjerenjem na een@hamagbicro.hr.

Upravljanje povjerljivim poslovnim informacijama

Sadržaj:

Uvod.....	4
1. Povjerljive informacije i poslovne tajne.....	5
2. Kako procijeniti poslovnu tajnu	6
3. Oblici zaštite.....	7
3.1. Pravni lijekovi.....	8
4. Upravljanje zaštitom poslovnih tajni.....	9
4.1. Identifikacija poslovnih tajni.....	9
4.2. Sigurno spremanje povjerljivih informacija.....	10
4.3. Svjesnost zaposlenih.....	10
4.4. Obveza poslovnih partnera.....	12
4.5. Ograničenja poslovnih tajni.....	13
Korisni izvori.....	14

Uvod

U današnjem natjecateljskom tržištu, tvrtke se trude biti što inovativnije kako bi napredovale u poslovnom okruženju i pratile brzinu razvoja. Razvoj i posjedovanje korisne informacije je ključno za kreiranje te pružanje novih i poboljšanih proizvoda i usluga. Informacija o tehnologiji koja čini tvrtkin proizvod posebnim, prototipovi ili liste ključnih kupaca su samo neki od primjera poslovnih informacija. S obzirom da ove informacije imaju snažnu komercijalnu vrijednost i važnost za tvrtku, njihovo nekontrolirano otkrivanje može potencijalno voditi do problema s ozbiljnim posljedicama.

Mala i srednja poduzeća (MSP) posebno nisu svjesna ovog rizika i baš zato je važno ove vrijedne informacije zadržati "povjerljivima". Ove informacije se odnose na neopipljivu imovinu i spadaju pod kategoriju intelektualnog kapitala, no njihova zaštita nije regulirana unutar sustava prava intelektualnog vlasništva. Zbog toga povjerljive informacije pripadaju tzv. „soft“ intelektualnom vlasništvu (eng. Soft IP).

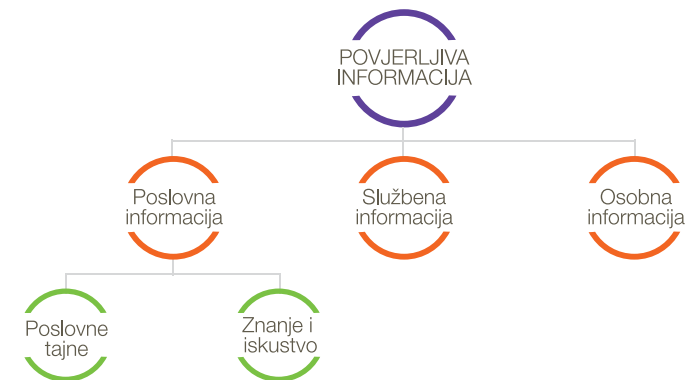
U nastavku ovog dokumenta ilustrirati ćemo važnost povjerljivih informacija za poslovanje i dati savjete kako upravljati zaštitom povjerljivih poslovnih informacija.

1. Povjerljive informacije i poslovne tajne

Povjerljiva informacija je informacija koja mora biti držana tajnom. Dok svaka informacija može biti povjerljiva, ne moraju sve informacije stvorene unutar tvrtke biti držane poslovnom tajnom. Što je povjerljivo procjenjuje se od strane tvrtke uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja, baziranog na potrebi da se informacija ne otkrije.

Povjerljive informacije se mogu odnositi na **osobne informacije** (npr. dnevnik, slike), **službene informacije** (npr. informacije koje se izmjenjuju tijekom poslovnih aktivnosti) i **informacije u kontekstu poslovanja, tijeka novca ili trgovine** (npr. poslovne tajne).

Za potrebe ovog dokumenta, fokusirati ćemo se na poslovne tajne. Kako je vidljivo iz dijagrama niže, poslovne tajne su povjerljive informacije vezane uz poslovanje i mogu biti sinonim za **znanje i iskustvo**¹ (eng. know-how). U praksi se međutim ovi termini koriste naizmjenično.

Ako gledamo široko, poslovne tajne su sve povjerljive informacije koje pružaju tvrtki ekonomsku korist i tržišnu prednost², a koja proizlazi iz činjenice da je tajna općenito nepoznata konkurentima zbog truda vlasnika da ostane tajnom. Na ovaj način zaštita poslovne tajne daje poticaj inoviranju čuvajući vrijeme i kapital uloženi u razvoj inovacija. One su **ključne za funkcioniranje** tvrtke i bilo koje neovlašteno ili slučajno otkrivanje poslovne tajne može uništiti njihov povjerljivi status te uzrokovati značajan ekonomski gubitak za poslovanje³. Ukoliko se ne zaštite, konkurenti ih mogu koristiti bez troškova ili rizika, dok će vlasnik poslovne tajne izgubiti konkurentsku prednost građenu na informaciji. Poslovne tajne su relevantne kada proizvod ili proces nije vrijedan zaštite patentom (nije patentabilan), a ni alternativne metode zaštite nisu primjenjive⁴. Dapače,

¹ Iako znanje i iskustvo nužno ne trebaju tajnost, mogu dobiti taj status ako su tajni i imaju ekonomsku vrijednost te ako su uspostavljene mjere da se održe tajnima. Znanje i iskustvo postaju intelektualno vlasništvo jedino ako se kvalificiraju kao poslovne tajne.

² Jedna od najpoznatijih poslovnih tajni je recept za Coca-Colu, Google algoritam i lista bestslera New York Timesa. Iako su to sada velike tvrtke, počele su kao MSP i zahvaljujući svojim poslovnim tajnama su postale uspješne.

³ Slučaj iz Ford Motor Co. Inženjer tvrtke kopirao je tisuće Fordovih dokumenata na eksterni disk i otišao raditi za konkurenta. Procijenjeno je da je Ford pretrpio više od 50 milijuna \$ štete.

one igraju značajnu ulogu prije prijave patenta. Tijekom ovog perioda otkrivanje patentnih karakteristika može uništiti mogućnost zaštite patentom.

S obzirom da su ove informacije nematerijalne prirode, a značajne ekonomske vrijednosti one pripadaju neopipljivoj imovini tvrtke. Međutim, **s obzirom da su poslovne tajne neobičan tip intelektualnog vlasništva⁵, one traže prikladan interni sustav upravljanja**. Svaki poduzetnik bi trebao uspostaviti sustav unutar tvrtke za zaštitu poslovnih tajni. Za uspostavljanje je potrebna **dobra volja i odlučnost u održavanju sustava⁶**, što je u nekim slučajevima najbolja zaštita intelektualnog vlasništva.

Zaista, poslovna tajna nudi **širi opseg zaštite** od drugih oblika intelektualnog vlasništva jer kad se i najniži uvjeti ispune, sve informacije vezane uz tehnologiju, dizajn, umjetnost, marketing, ideju, koncept i slično mogu biti zaštićene. Poslovne tajne su **mного povoljnije** od registriranih oblika intelektualnog vlasništva jer ne postoji potreba za registracijom ni službenom procedurom, a dokle god je tajnost očuvana **ne postoji vremensko ograničenje njihovog trajanja**.

2. Kako procijeniti poslovnu tajnu

Kako bi informacija bila pravno zaštićena kao poslovna tajna mora:

- ✓ Biti nepoznata poslovnim krugovima koji uobičajeno rade sa sličnim informacijama;
- ✓ Sadržavati neku vrstu ekonomske koristi jer je tajna;
- ✓ Biti rezultat opravdanih napora da se zadrži tajnom.

Neke informacije koje se kvalificiraju kao poslovna tajna:

- Informacije koje se odnose na formule, uzorke, uređaje ili druge kompilacije informacija koje se koriste u određenom vremenskom periodu u poslovanju (npr. recept za Coca-Colu);
- Tehničke informacije korištene u proizvodnom procesu dobara, uključujući softver korišten za različite poslovne namjene (npr. informacijski sustav tvrtke ZARA za skraćivanje proizvodnog ciklusa);
- Marketinške, izvozne ili prodajne strategije, metode vođenja računovodstva ili druge menadžment rutine ili procedure (npr. lista ključnih dobavljača/kupaca).

⁴ Moguće je postojanje okolnosti koje opravdavaju izbjegavanje patentiranja. Na primjer, Vi nudite financijske usluge bazirane na metodi tržišne evaluacije. Ako patentirate ovu metodu (moguće ako je vezana uz neko tehničko rješenje), konkurenti bi je mogli lako preuzeti bez ijednog traga o povredi patenta. U tom ćete slučaju izgubiti konkurentnost, što ne bi bio slučaj da ste metodu zadržali poslovnom tajnom.

⁵ Povjerljiva informacija nije "imovina" kao drugi oblici intelektualnog vlasništva. Međutim, Europski sud pravde u svojoj presudi Microsoftu, Slučaj T-201/04, i Europske Komisije u svojoj Regulativi 772/2004, Članak 1.1.g, su utvrdili da bi poslovna tajna trebala biti tretirana kao ekvivalent pravu intelektualnog vlasništva.

⁶ Praktični primjeri mjera koje bi trebale biti uzete u obzir za zaštitu poslovne tajne su pružene u točki 4. ovog vodiča.

Druge informacije mogu uključivati financijske informacije (npr. poslovni planovi), kupovne cijene ključnih sirovina, liste ključnih kupaca, specifikacije proizvoda, rezultate testiranja, tehničke crteže ili skice, inženjerske specifikacije, sadržaj radnih knjiga⁷, struktura plaća u tvrtki, ugovori, promotivni ili marketinški materijali u izradi i slično.

3. Oblici zaštite

Poslovne tajne ne pružaju prikladna "vlasnička prava", kao što je slučaj sa ostatkom intelektualnog vlasništva. Iako na nacionalnom nivou postoji dugogodišnja tradicija zaštite poslovnih tajni (npr. Italija, Njemačka, Bugarska, Francuska i Velika Britanija), u EU ne postoji usklađivanje⁸. Kao načelno pravilo, poslovne tajne su zaštićene pod **obvezom o povjerljivosti** i njihova krađa se smatra nepoštenom poslovnom praksom.

Obveza tajnosti proizlazi iz dogovora među stranama da se određena informacija zadrži tajnom. Može biti baziran potpisom **Ugovora o povjerljivosti** (eng. Non Disclosure Agreement - NDA) ili dodavanjem **članka o povjerljivosti** unutar ugovora. U oba slučaja, otkrivanje poslovne tajne u pitanju uzrokovalo bi povredu povjerljivosti ili povredu ugovora, što znači da je primatelj te informacije dobio istu bez odobrenja i na nepravičan način.

Različito od povrede povjerljivosti gdje je informacija "ukradena" od strane nekoga tko je imao zakonit pristup i obvezu čuvanja iste (interna krađa), **nepoštena poslovna praksa** uključuje **protupravno prisvajanje** poslovne tajne od treće strane (npr. konkurent) koja nema ugovorne obveze (vanjska krađa) i izvodi **krađu, špijunažu ili korupciju zaposlenika (mito)**. Ove aktivnosti spadaju pod **zakon o nepoštenoj konkurenciji**.

⁷ Radne knjige predstavljaju laboratorijske knjige ili dnevnike namijenjene posebno za kreiranje intelektualno vlasništvo u istraživačko razvojnim projektima.

⁸ Na međunarodnom nivou pružena je samo minimalna pravna zaštita; pogledajte ugovor Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS), zaštita neobjavljenih informacija, Članak 39 (2).

3.1. Pravni lijekovi

Civilni pravni lijekovi proizašli iz ovih oblika odgovornosti su obično dopušteni. Ovisno o nacionalnim zakonima vlasnik poslovne tajne ima pravo na:

- Zabranu daljnjeg korištenja ili otkrivanja informacije;
- Nalog za pretraživanje prostorija i zapljenu dokumenata i proizvoda⁹;
- Novčanu naknadu temeljenu na šteti, gubitku prihoda, nepravednom bogaćenju

Kako bi se utvrdila povreda poslovne tajne, tvrtke bi trebale pokazati:

- Povredu povjerljivosti ili dobitak konkurentske prednosti osobe/tvrtke koja je protupravno prisvojila poslovnu tajnu;
- Da su napravljeni svi opravdani koraci da se informacija zadrži poslovnom tajnom;
- Da postoji zlouporaba predmetne informacije¹⁰.

Važno je napomenuti da su tvrtke zaštićene od pukog neovlaštenog i protupravnog otkrivanja i korištenja njihovih poslovnih tajni. Ovo znači da **strana koja otkriva informaciju ne može biti odgovorna** za povredu povjerljivosti niti za nepoštenu praksu ako je informacija:

- Otkrivena slučajno;
- Pribavljena slučajnim događajem;
- Nepravilno prosljeđena bez znanja o njenoj protuzakonitosti.

Samo dobrovoljna djela predstavljaju povredu poslovnih tajni i mogu prenijeti odgovornost na izvršitelja.

Mnoge države članice EU imaju kriminalne sankcije (uključujući zatvor i novčane kazne) u slučaju zlouporabe poslovnih tajni. Kazna zatvorom u nekim zemljama članicama može ići do 8 godina te postoje primjeri kriminalnih presuda¹¹.

⁹ Ovo može biti naređeno u slučaju da postoji rizik uništavanja dokaza.

¹⁰ Poslovna tajna je bila korištena ili otkrivena povređujući poštene komercijalne aktivnosti.

¹¹ U Austriji je bivši zaposlenik korporacije American Superconductor osuđen na jednu godinu zatvora (i dodatno dvije godine uvjetno) za prodaju povjerljivih informacija kineskoj tvrtki.

4. Upravljanje zaštitom poslovnih tajni

Protupravno prisvajanje poslovnih tajni može biti vrlo štetno s ozbiljnim posljedicama za poslovanje (financijski gubici). Svaka tvrtka je osjetljiva na krađu svojih poslovno-ključnih informacija te bi trebala definirati mjere i implementirati ih u poslovanje kako bi zadržala tajnost ključnih informacija.

4.1. Identifikacija poslovnih tajni

Za početak, strateška procjena tvrtkinih vrijednih poslovnih informacija je preduvjet za uspostavljanje programa zaštite. Kako bi identificirali poslovnu tajnu, dva ključna pitanja bi trebala biti postavljena:

- ✓ Donosi li informacija neku ekonomsku korist mojem poslovanju?
- ✓ Ako se informacija otkrije, hoće li to naštetiti mojem poslovanju?

Izrada liste svih ovih informacija i njihovo slaganje u različite grupe, ovisno o vrijednosti za poslovanje, pomoći će razumjeti vrstu mjera koje će trebati uspostaviti kako bi njihova zaštita bila efektivna

4.1.1. Politika zaštite

Ovo bi trebao biti dio šireg procesa koji uključuje tvrtkinu politiku poslovnih tajni. Jednom kad tvrtka utvrdi da se njena poslovna aktivnost oslanja na vrijedno znanje i iskustvo, trebala bi uspostaviti politiku zaštite¹² radi pružanja jasnoće (prvenstveno prema svojim zaposlenicima) o svim aspektima koji su bitni.

Politika bi trebala objasniti zašto bi određena informacija trebala biti povjerljiva i kako to realizirati. Potrebno je jasno naznačiti mjere koje koristi tvrtka kako bi informacije ostale tajnima, poput administrativnih, fizičkih i tehničkih kontrola. Vrlo je bitno definirati kako će se informacija dijeliti

unutar i izvan poslovnih prostora. Preporučljivo je i imati listu informacija koje ne pokriva obveza povjerljivosti. Sve gore navedeno ključno je za zaštitu informacija od otkrivanja bilo kojoj osobi koja im nema pristup, te će pomoći onima s obvezom povjerljivosti razumjeti kada i s kim mogu razmjenjivati informacije.

¹² Preporučljivo je pismeno distribuirati informaciju o politici zaštite informacija tvrtke prilikom faze zapošljavanja.

4.2. Sigurno spremanje povjerljivih informacija

Možda najvažniji aspekt upravljanja povjerljivim informacijama je sigurno spremanje poslovnih tajni na mjesta gdje je pristup dozvoljen pod autorizacijom poput **arhiva, sefova ili drugih prikladnih prostorija pod ključem**¹³. Samo odabrano osoblje bi trebalo imati pristup informacijama.

Elektronički spremljene informacije bi trebale biti tehnološki zaštićene. Barem dvije sigurnosne mjere bi trebale biti implementirane:

- ✓ Korištenje lozinki za pristup sustavu, i redovne izmjene lozinki;
- ✓ Automatizirana kontrola praćenja zadnjih dodataka ili izmjena originala od strane administratora

Pored ovih mjera, uzmite u obzir korištenje najnovijih operativnih sustava, anti-virusnih programa i programa za sprječavanje špijuniranja, redovno osiguravajte kopije važnih dokumenata na tvrdim diskovima sa pristupom putem lozinke.

4.3 Svjesnost zaposlenih

Kako bi izbjegli remećenje poslovne strategije, zaposlenici bi trebali biti svjesni sigurnosne politike tvrtke, njihove obveze prema povjerljivosti kao i posljedica u slučaju kršenja istih.

4.3.1. Edukacija zaposlenih

Edukacija zaposlenih je ključan dio u upravljanju poslovnim tajnama jer se one koriste u poslovnim aktivnostima. Edukacija o sigurnosti informacija omogućuje uspostavljanje kulture informacijske sigurnosti unutar organizacije te je najvrjedniji aspekt upravljanja povjerljivim informacijama.

¹³ U primjeru recepta Coca-Cole, pisana verzija tajne formule je čuvana u Trust Company Bank trezoru u Atlanti te se on može otvoriti samo odlukom upravnog odbora. Politika organizacije je da samo dvije osobe u organizaciji moraju znati formulu.

4.3.2. Klauzule o povjerljivosti

Iako u mnogim EU zemljama nije potrebno potpisati poseban ugovor o povjerljivosti zbog nacionalnih zakona o radu koji obvezuju zaposlenike na povjerljivost, preporučljivo je da se predvide ove ugovorne odredbe. Ovo je slučaj kod klauzula o povjerljivosti unutar ugovora o radu¹⁴ koje obvezuju zaposlenike da ne koriste poslovne tajne stečene tijekom zaposlenja.

Klauzule o povjerljivosti bi trebale jasno formulirati:

- Poslovne informacije na koje se obveza primjenjuje;
- Specifične obveze i ograničenja nametnuta primatelju informacija;
- Posljedice povrede povjerljivosti;
- Obveze koje se primjenjuju nakon prekida radnog odnosa unutar organizacije.

4.3.3. Anti-konkurentska klauzula

Zaposlenici koji napuštaju tvrtku su izvor stručnosti (znanje, vještine i iskustvo) koju su stekli unutar nje. Potpisivanje **anti-konkurentske klauzule**¹⁵ će osigurati da se poslovne tajne stečene za rada u tvrtki čuvaju unutar određenog vremenskog razdoblja nakon njihovog odlaska iz tvrtke. Ova klauzula bi trebala obvezati zaposlenika da ne radi za direktnog konkurenta za vrijeme dok poslovna tajna ne izgubi svoju vrijednost za poslovanje¹⁶.

4.3.4. Praćenje aktivnosti zaposlenika

Još jedna održiva praksa je praćenje aktivnosti zaposlenika. Na ovaj način je moguće provesti reviziju sigurnosti informacija, uspoređujući usklađenost zaposlenika s pravilima o povjerljivim informacijama i pratiti zaposlenike koji napuštaju tvrtku, a koji su prekršili svoje obveze. Preporučljivo je intervjuirati zaposlenike koji odlaze kako bi ih se podsjetilo o njihovoj obvezi čuvanja povjerljivih informacija tvrtku, a koji su prekršili svoje obveze. Preporučljivo je intervjuirati zaposlenike koji odlaze kako bi ih se podsjetilo o njihovoj obvezi čuvanja povjerljivih informacija.

¹⁴ Ako trebate pomoć, Europski IPR Helpdesk može revidirati dio koji se tiče klauzula o povjerljivosti unutar ugovora sa zaposlenicima.

¹⁵ Ovo može biti napravljeno u formi anti-konkurentske klauzule unutar ugovora o radu.

¹⁶ Ovisno o vrijednosti informacije, uvjeti anti-konkurentske klauzule bi trebali biti razumni. Učestala praksa je ograničenje od jedne godine.

4.3.5. Označavanje dokumenata

Iako zaposlenici imaju obvezu čuvanja povjerljivih informacija, označavanje dokumenata može biti ključno jer omogućuje zaposlenicima da pravilno tretiraju dokumentaciju, izbjegavajući slučajno otkrivanje informacija te osiguravajući da je informacija tretirana na povjerljiv način.

Postoje različiti načini za označavanje poslovnih tajni. Neki od njih su:

- ✓ POVJERLJIVO
- ✓ POVJERLJIVO PREMA TREĆIM STRANAMA
- ✓ ZABRANJENO KOPIRATI
- ✓ DISTRIBUCIJA OGRANIČENA NA _____
- ✓ OBUHVAĆENO UGOVOROM O POVJERLJIVOSTI

Svaka od njih može biti dodatno klasificirana kao **VAŽNO, TAJNO, STROGO POVJERLJIVO** i **POVJERLJIVO**.

4.4. Obveza poslovnih partnera

4.4.1. Ugovori o povjerljivosti (UP)

Kada otkrivete osjetljive informacije partneru, činjenica da ste dodali povjerljivu napomenu u komunikaciju ne stvara automatski obvezu strani koja informaciju prima. Najbolji pristup zadržavanju povjerljive informacije od konkurencije je da vaši poslovni partneri potpišu ugovor o povjerljivosti¹⁷ (eng. Non Disclosure Agreement - NDA). Zahvaljujući ovim ugovorima, primatelj informacije će biti obavezan čuvati poslovne tajne te ako dođe do otkrivanja, može biti odgovoran za povredu ugovora i predmet financijskih kazni.

S obzirom da poslovne informacije mogu predstavljati dominantni faktor u pretvaranju potencijalnih klijenata u poslovne partnere¹⁸, ugovori o povjerljivosti su vrlo korisni prije otkrivanja svih vrijednih informacija vezanih uz poslovanje tijekom pregovora poput licenciranja i zajedničkih poslovnih poduhvata.

4.4.2. Licence i zajednički poslovni poduhvati

Jednom kada dogovorite suradnju, klauzule o povjerljivosti bi trebale biti uključene u licencu i ugovore o zajedničkom poduhvatu.

Ovi ugovori bi trebali sadržavati:

- Poslovne informacije za koje se primjenjuje obveza;
- Specifične obveze i ograničenja primatelja;
- Posljedice povrede povjerljivosti;
- Obveze koje će se primjenjivati nakon završetka poslovne suradnje

¹⁷ Za više informacija o ugovorima o povjerljivosti, pogledajte vodič Europskog IPR Helpdesk "Ugovori o povjerljivosti kao poslovni alat", dostupnog na mrežnim stranicama www.hamagbicro.hr. Europski IPR HD je također pripremio predloške ugovora o povjerljivosti koji vam mogu pomoći u kreiranju vlastitog ugovora. Predlošci mogu biti pronađeni na www.hamagbicro.hr. U slučaju da trebate specifičnu pomoć, obratite se na een@hamagbicro.hr te ćemo vam analizirati ugovor unutar tri radna dana.

¹⁸ Kako bi imali bolje pregled tema za razgovor tijekom pregovora u području intelektualnog vlasništva, pogledajte vodič Europskog IPR Helpdeska "Kako pregovarati o intelektualnom vlasništvu na međunarodnoj razini", dostupan na mrežnoj stranici <https://www.iprhelpdesk.eu/library/fact-sheets>.

Unutar licenčnih ugovora, pored jasnih i jednoznačnih obveza povjerljivosti, uvjeti unutar kojih se poslovna tajna može koristiti (kako i kada) se mogu definirati.

Kada se radi o ugovorima o zajedničkim poslovnim poduhvatima (eng. joint venture) oni bi se trebali regulirati dvjema razinama povjerljivih informacija. S jedne strane poslovnim tajnama koje su partneri donijeli u poduhvat, te s druge poslovnim tajnama proizašlima iz zajedničkih aktivnosti. Prema tome bi ugovorne klauzule trebale definirati vlasništvo i zaštitu poslovnih tajni tijekom i nakon zajedničkog poslovnog poduhvata.

4.4.3. Označavanje dokumenata

Iako označavanjem relevantne prepiske s Vašim partnerima povjerljivom nije samo po sebi dovoljno da se smatra pravnom obvezom o povjerljivosti, preporuča se jasno označiti poslovne tajne koje izmjenjujete s vanjskim stranama¹⁹.

4.5. Ograničenja poslovnih tajni

Iako su poslovne tajne odlično sredstvo za zaštitu konkurentne prednosti tvrtke, postoje nedostaci koje treba uzeti u obzir prilikom razvoja strategije upravljanja intelektualnim vlasništvom.

Prvo, poslovne tajne se mogu otkriti obrnutim inženjeringom (eng. reverse-engineered²⁰) te konkurenti mogu komercijalizirati isti ili čak inovativniji proizvod ili proces. Kao što smo već spominjali, poslovne tajne štite samo od nepravilnog pribavljanja i korištenja povjerljivih informacija. Nadalje, s obzirom da nema formalnog alata zaštite intelektualnim vlasništvom, bilo tko može zaštititi patentom invenciju pokrivenu poslovnom tajnom ako je razvijena pravovaljanim sredstvima.

Pored drugih karakteristika istaknutih u tekstu, niže je tablica koja pokazuje odnos između patenata i poslovnih tajni:

	ZA	PROTIV
Patenti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Monopol / Ekskluzivna prava ✓ Sudske aktivnosti ✓ Temelj za zajam/kredit ✓ Nenamjerna povreda	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Visoki troškovi ✓ Vrijeme zaštite ograničeno na 20 godina ✓ Potrebno otkriti informacije ✓ Dužina procedura
Poslovne tajne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nema registracijskih troškova ✓ Nema vremenskog ograničenja ✓ Nije potrebno otkriti informacije ✓ Trenutačni efekt	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nije lako provedivo ✓ Namjerna povreda ✓ Može biti patentirana od strane drugih ✓ Ograničeni pravni lijekovi

¹⁹ Pogledajte paragraf 4.3.5.

²⁰ Obrnuti inženjering se javlja kada je poslovna tajna pravično otkrivena koristeći javno dostupne informacije.

Korisni izvori

- Akcijski plan za zaštitu intelektualnog vlasništva u Europi, zaštita poslovnih tajni u Europi, koji je dio serije vodiča pripremljenih unutar EU-Kina projekta zaštite prava intelektualnog vlasništva (IPR2), dostupnih na ovom linku <http://ipr2.org/document-centre/document.php?id=191#>
- WIPO IP Panorama e-learning modul 04 na temu zaštite poslovnih tajni, dostupno na <http://www.wipo.int/sme/en/multimedia/>
- Vodič "Ugovor o povjerljivosti kao poslovni alat": <http://www.iprhelphdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Non%20Disclosure%20Agreement.pdf>
- Dvostrani ugovor o povjerljivosti – European IPR Helpdesk predložak: <http://www.iprhelphdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/NDA%20European%20IPR%20Help-desk.pdf>
- Jednostrani ugovor o povjerljivosti – European IPR Helpdesk predložak: <http://www.iprhelphdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/1WayNDA%20European%20IPR%20Helpdesk.pdf>
- Vodič "Kako pregovarati o intelektualnom vlasništvu na međunarodnoj razini": http://www.iprhelphdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/How_to_deal_with_IP_issues_in_transnational_negotiations_0.pdf
- Predloške jednostranih i dvostranih ugovora o povjerljivosti na hrvatskom jeziku možete dobiti na upit prema een@hamagbicro.hr

O EUROPSKOM IPR HELPDESKU

Europski IPR Helpdesk ima za cilj podizanje svijesti o intelektualnom vlasništvu (IP) i pravima intelektualnog vlasništva (IPR), kroz pružanje usluga, davanje direktnih savjeta i treninga o pitanjima intelektualnog vlasništva i prava intelektualnog vlasništva sadašnjim i potencijalnim sudionicima projekata financiranih od EU, a vezanih uz istraživanje i razvoj te Program za konkurentnost i inovacije (CIP). Osim toga, Europski IPR Helpdesk pruža potporu iz intelektualnog vlasništva malim i srednjim poduzećima koji pregovaraju ili zaključuju transnacionalne ugovore o partnerstvu, naročito kroz Europsku poduzetničku mrežu. Sve usluge su besplatne.

Helpline: Usluga Helpline odgovara na vaše upite iz područja intelektualnog vlasništva u roku od tri radna dana. Molimo kontaktirajte nas kroz registraciju na našim internetskim stranicama (www.iprhelphdesk.eu), putem telefona ili faksa.

Internetske stranice: na našim internetskim stranicama možete pronaći opsežne informacije i pomoćne dokumente o različitim aspektima prava intelektualnog vlasništva te upravljanja intelektualnim vlasništvom, naročito u odnosu na posebna pitanja vezana uz intelektualno vlasništvo u kontekstu programa financiranih od strane Europske unije.

Bilten: Budite u tijeku s posljednjim novostima o intelektualnom vlasništvu te čitajte stručne članke i studije slučaja kroz pretplatu na naš e-mail bilten.

Treninzi: Dizajnirali smo katalog treninga koji se sastoji od devet različitih modula. Ako ste zainteresirani planirati jedan trening s nama, dovoljno je da nam pošaljete e-mail.

ODRICANJE ODGOVORNOSTI/PRAVNE UPUTE

Sadržaj ove brošure se ne može smatrati službenim stajalištem Europske komisije, niti je Europska komisija ili bilo koja osoba koja djeluje u ime Europske komisije odgovorna za njeno korištenje. Iako Europski IPR Helpdesk nastoji pružiti usluge na visokoj razini, nema jamstva na ispravnost ili točnost sadržaja ove brošure te stoga ni Europska komisija niti članovi konzorcija Europskog IPR Helpdeska nisu odgovorni niti mogu biti odgovorni za bilo kakav gubitak koji nastane kao posljedica korištenja ove brošure. Cjelovit tekst našeg odricanja od odgovornosti možete pronaći na stranicama www.iprhelphdesk.eu.

Ovaj vodič je preveo i uredio Vedran Đidara ispred Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije HAMAG - BICRO, u ulozi ambasadora Europskog IPR Helpdeska. Prevedeno djelo proizlazi iz originalnih materijala dobivenih bez naplate od strane Europskog IPR Helpdeska. Europski IPR Helpdesk nije odgovoran za izmjene ili gubitak relevantnosti sadržaja koji je mogao nastupiti tijekom prevođenja ili adaptacije.

© European IPR Helpdesk 2015

Kontakt

Za komentare, sugestije ili dodatne informacije, molimo kontaktirajte

European IPR Helpdesk
c/o infeurope S.A.
62, rue Charles Martel
L-2134, Luxembourg
Email: service@iprhelpdesk.eu
Tel: +352 25 22 33 – 333
Fax: +352 25 22 33 – 334

HRVATSKA:

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije

HAMAG-BICRO

Vedran Didara
Ksaver 208, 10000 Zagreb
Tel: + 385 1 2352 628
E-mail: vedran.didara@hamagbicro.hr

Sveučilište u Splitu, Ured za transfer tehnologije

Nikola Balić
R. Boškovića 31, 21000 Split
Tel: +385 21 566 882
E-mail: een@utt.unist.hr

Tera Tehnopolis d.o.o.

Ivan Štefanić
Trg Ljudevita Gaja 6, 31 000 Osijek
Tel: + 385 31 251 000
E-mail: ivan.stefanic@tera.hr

Europa pred vratima vaše tvrtke

European IPR Helpdesk